

מורשת היישוב שלי

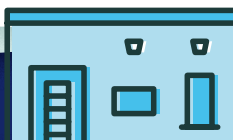
<p>קהל יעד: ג' </p>
<p>משך זמן הפעילות: 90 דקות (2 שיעורים רצופים) </p>
<p>מקום: כיתה מסודרת בצורת ח' – יש צורך בנגישות לשולחנות </p>
<p>ציוד נדרש לכל תלמיד: סרגל, מספריים, דבק, צבעים/טושים. ציוד נדרש: נייר דבק, קופסאות קרטון בגדלים שונים (קופסת קרונפלדס, גליל פרינגלס ועוד) קרטון ביצוע גדול/פוליגל (לא חובה). </p>
<p>הכנה מראש: דגמי צריף ראשונים לבניה עצמית (להורדה מאתר המועצה תמונות של מבנים היסטוריים בישוב בגודל מתאים לקופסאות הקרטון. (הצעות למבנים- מגדל מים, מרכז קהילתי, עמדת שמירה, בית כנסת, בית הספר הראשון, מבנים חקלאים אם יש) </p>
<p>מטרות: </p> <ul style="list-style-type: none"> • הקניית מושגי יסוד בהתפתחות היישוב בו מתגוררים התלמידים • תפקידי המבנים וחשיבותם • תכנון ופריסה יישובית • הקניית מושגי יסוד בסוגי בנייה • חשיבות השימור

אופן הפעילות:

חלק א' « סביבה (15 דקות) »

שיח על המבנים ההיסטוריים הקיימים ביישוב, תוך התמקדות במבנים הייחודיים ליישוב בו מתגוררים התלמידים. המורה יקיים דיון קצר עם התלמידים בדגש על השאלות הבאות. מומלץ לכתוב את תשובות התלמידים על הלוח:

1. איזה מבנים ראשוני היישוב בנו בשנים הראשונות להתיישבותם ולאיזה צורך?
2. מהם מבני ציבור? אלו מבני ציבור קיימים בתקופתנו שלא היו קיימים בעבר?
3. אלו מבני ציבור מבין אלו שהיו קיימים בעבר אינם נבנים עוד כיום? מדוע?

חלק ב' « בונים צריפים (40 דקות) »

המורה יסביר לתלמידים כי במהלך הפעילות הם עתידים להקים יישוב, אך תחילה עליהם להכין את בתי המתיישבים הראשונים. כל משתתף יקבל דגם לבניית צריף ראשונים. הוראות הכנת הדגם מופיעות על גבי הדף. אפשר לצבוע ולקשט את הצריפים.

הערה חשובה: על המורה להתנסות בבניית הדגמים לפני הסדנה, כדי שיוכל לסייע לתלמידים.

חלק ג' « הקמת יישוב (20 דקות) »

1. המורה יציג בפני התלמידים תמונה היסטורית או מפת תכנון של היישוב בו הם מתגוררים כפי שהוא נראה בשנותיו הראשונות. (אפשר להשיג בארכיון היישוב או ברשות המקומית) ושאל את התלמידים כיצד נראה היישוב בשנותיו הראשונות - היכן מוקמו בתי המתיישבים והמבנים המרכזיים ביישוב. לאחר מכן יניחו התלמידים את הדגמים אשר יצרו על פי דגם היישוב כפי שהם מופיעים בתמונה/מפה (במידה ויש קרטון ביצוע/פוליקל, יונחו הדגמים עליו).

2. המורה ישאל את התלמידים מדוע סידרו כך את המבנים ומדוע לדעתם נבנו כך מלכתחילה?

3. המורה ישאל את התלמידים אילו מבנים חסרים בדגם שיצרו? את התשובות יש לרשום על גבי הלוח ולתת כותרת לכל המבנים הללו - מבני ציבור.

4. נקח את התמונות ההיסטוריות של המבנים ביישוב ונדביק אותן על קופסאות הקרטון (אפשר להכין את זה מראש) נראה לתלמידים את המבנים ההיסטוריים ונקיים שיח קצר בהתאם לסעיפים הבאים:

א. שימושי המבנה - למה לדעתם שימש המבנה? מה מלמד השימוש על אופי ראשית היישוב?

ב. מיקום המבנה במרחב היישובי - היכן לדעתכם יש למקם את המבנה?

לדוגמא: מגדל המים במיקום גבוה, חדר אוכל במיקום מרכזי וכו'.

לאחר שנשאלו השאלות על המבנה, המורה ימקם אותו על גבי המודל בהתאם להחלטת התלמידים.

חלק ד' « סיכום הפעילות (15 דקות) »

1. המורה שואל את התלמידים מה ניתן ללמוד על היישוב, על מקימו ועל החיים שהתנהלו בו בשנים הראשונות להקמתו, באמצעות הכרת המבנים השונים ודרך סידורם במרחב? תשובות לדוגמה: חיים פשוטים, קהילה מגובשת, אופי היישוב (קיבוץ, מושב, מושבה, עירוני), סוג המתיישבים (חילונים/דתיים, עובדי אדמה/בעלי מלאכה), פונקציונאליות (המבנים נבנו כדי לענות על צורך. כתוצאה מכך פעמים רבות הם לא נבנו בצורה מהודרת או מיוחדת), ההבדל בסגנון הבנייה של מבני הציבור מול בתי המתיישבים.

2. כל הכיתה מסתדרת סביב המודל ומצטלמת יחד.

מילון מונחים למורה

« **צריף ראשונים** - צריפי העץ היו נפוצים ביישובי הארץ מקום המדינה, הם הובאו על ידי הסוכנות היהודית משוודיה, פינלנד, גרמניה ועוד, כיחידות מוכנות להרכבה עצמית. צריפי העץ חולקו לארבעה או חמישה חדרים עם פתחי דלתות בצד אחד וחלונות בקיר שממול. הצריפים היו בדרך כלל ללא שירותים. צריפי העץ שימשו הן כבית מגורים והן כמבני ציבור כגון חדר אוכל, ובית ילדים. אפילו ראש הממשלה הראשון דוד בן גוריון, והנשיא השני יצחק בן-צבי גרו בצריף. ואפשר לבקר בצריפים שלהם שעברו שימור ומשמשים היום כאתרי מורשת.

סוגי יישובים בארץ ישראל

קיבוץ

סגנון התיישבותי ייחודי לארץ-ישראל, המבוסס על יסודות ציוניים ושיתופיים. הבנייה התאפיינה בבתי מגורים קטנים ומבנים משותפים לכל החברים כגון חדר האוכל, בתי הילדים, בתי משק ותעשייה.

אולסה

סגנון התיישבותי המאפיין את העלייה הראשונה והשנייה. מבנה המושבות התאפיין ברחוב ראשי אחד, לאורכו בנויים בתי האיכרים, לכל בית חצר מוקפת חומה, ובהמשכה משק חקלאי. ברחוב הראשי הוקמו מבני ציבור כדוגמת בית כנסת ובית ספר.

עיר

צורת התיישבות המיועדת לאכלוס תושבים רבים. העיר בנויה בחלקה הגדול מבניינים רבי קומות וממבני ציבור ושירותים לתושב. העיר נמצאת בהתפתחות מתמדת, והיא מתאימה את עצמה לצרכי תושביה בדרכים שונות, כדוגמת מקומות מגורים נוספים, מקומות עבודה ותעשייה, מרכזי תרבות, בילוי וקניות.

עיכון

מבנה מגורים אופייני להתיישבות עירונית. אלו בנייני מגורים מאורכים בעלי מספר כניסות, אשר נבנו ביוזמת הממשלה בכל הארץ, כדי לספק פתרון דיור לגל העלייה הגדול בשנות החמישים.

מו"ש

צורת התיישבות כפרית-חקלאית שדוגלת בעבודה עצמית לצד ערבות הדדית. המושב בנוי ממשקים משפחתיים וממוסדות חקלאיים ותרבותיים משותפים.

